

GEORGE HERBERT BLUMERNING RAMZIY INTERAKSIONIZMI

Saidova Nozanin Dilmurod qizi

Mirzo Ulugʻbek nomidagi Oʻzbekiston Milliy Universiteti
Ijtimoiy fanlar fakulteti Sotsiologiya yoʻnalishi 1-kurs talabasi

E-mail: saidovanozanin252@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15320043>

Annotatsiya. Ushbu maqolada amerikalik sotsiolog G. Blumer tomonidan ishlab chiqilgan ramziy interaksionizm nazariyasi, uning asosiy tamoyillari va sotsiologik ahamiyati yoritilgan. Maqola shuningdek, insonlarning kundalik interaksional orqali maʼnolarni qanday yaratishi va oʻzaro aloqa jarayonida qanday ijtimoiy konstruksiyalar yuzaga kelishini tushuntiradi.

Kalit soʻzlar: Ramziy interaksionizm, G. Blumer, ijtimoiy aloqalar, maʼno, mikrosotsiologiya, talqin, interaktiv jarayon, sotsiologik nazariya, shaxs va jamiyat, ijtimoiy konstruksiya.

GEORGE HERBERT BLUMER'S SYMBOLIC INTERACTIONISM

Annotation. This article explores the theory of symbolic interactionism developed by American sociologist G. Blumer, highlighting its main principles and sociological significance. It also explains how individuals create meanings through daily interactions and how social constructions emerge during communication processes.

Keywords: Symbolic interactionism, G. Blumer, social interaction, meaning, microsociology, interpretation, interactive process, sociological theory, individual and society, social construction.

СИМВОЛИЧЕСКИЙ ИНТЕРАКЦИОНИЗМ ДЖОРДЖА ГЕРБЕРТА БЛУМЕРА

Аннотация: В данной статье рассматривается теория символического интеракционизма, разработанная американским социологом Г. Блумером, освещаются её основные принципы и социологическое значение. Также объясняется, как люди создают значения в повседневных взаимодействиях и как формируются социальные конструкции в процессе

Ключевые слова: Символический интеракционизм, Г. Блумер, социальные взаимодействия, значение, микросоциология, интерпретация, интерактивный процесс, социологическая теория, личность и общество, социальная конструкция.

Kirish

Sotsiologiyada kommunikatsiya muammosiga boʻlgan qiziqishning ortishi, qarama-qarshi tomonga nisbatan oʻz nuqtai-nazarini belgilash muammolarining dolzarb ekanini isbotladi. Bu esa, psixologik jarajonlarni tadqiq etishga nigilistik munosabatda boʻlish va insonning butun hayotiy qiyofasini faqatgina chetdan kuzatiladigan xulq-atvoriga qiyoslash abi hususiyatlarga xos boʻlgan

bixevioristik urf-odatlarini sustlashtirdi. Bioxivorist va freydistlardan farqli o'laroq "uchinchi kuch", ya'ni yaxlit insoniy "O'zlik" va mikrosotsial muhitda uning shaxsiy o'zligini belgilashga qaratilgan interaksionistik yo'nalish shakllandi. Keng nazariya sifatida, XX srning 20-yillarida Chikago maktabida vujudga kelgan va uning asoschisi amerikalik sotsiolog Jorj Mid hisoblanadi. "Ramz" deganda bir-biri bilan interaksiya, ya'ni o'zaro aloqaga kirishganda individlar tomonidan tomonidan tushuniladigan "ma'no" nazarda tutiladi, ushbu nazariyada jamiyat o'zaro integratsiyaga kirishgan individlarning harakati nuqtai-nazaridan qaraladi. Jamiyatni insonlarning xulq-atvori tamoyillarini ko'ib chiqish yo'li bilan tushuntirish mumkin, chunki faqat shunday yo'sinda xulq-atvorni belgilovchi ramz o'zini namoyon qiladi.

Ramziy interaksionizm uch asosiy g'oyaga asoslanadi:

- insonlar o'z muhitidagi elementlarga o'zlari bergan baxo asosida qaraydilar,
- bunday ma'no (ko'rinish va ramzning o'zaro bog'lanish usuli) kundalik ijtimoiy shaxslararo hamkorlikning mahsuli-interaksiya- sifatida namoyon bo'ladi,
- bunday sotsiomadaniy ma'nolar o'zaro hamkorlik oqibatida individual tasavvurning o'zgarishiga olib kelishi mumkin.

Ramziy interaksionizmga ko'ra, insonlar o'zaro munosabatlarda ramzlar (so'zlar, imo-ishoralar, belgilar) orqali muloqot qiladi. : Sotsiologik tafakkurda G. Blumer tomonidan ilgari surilgan ramziy interaksionizm nazariyasi jamiyatdagi insonlararo munosabatlarni, ramzlar orqali ijtimoiy aloqalarni tahlil qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. U, asoschisi sifatida tanilgan Jorj Gerbert Midning (George H. Mead) g'oyalarini yanada rivojlantirib, ushbu yondashuvni mustahkamladi.

Blumer ushbu nazariyani uchta asosiy prinsipga tayanib tushuntiradi:

George Herbert Blumer 1900-yil 7-martda AQShning Missuri shtatida tug'ilgan. U o'z faoliyatini dastlab sport sohasida boshlagan — u professional futbolchi bo'lgan. Biroq keyinchalik ilm-fanga qiziqishi kuchayib, sotsiologiya yo'nalishiga o'tdi.

Blumer o'z ilmiy faoliyatini Chikago universitetida boshlagan va u yerda taniqli sotsiolog George Herbert Meadning shogirdi bo'lgan. Aynan Meadning falsafiy qarashlari, ayniqsa "I" va "Me" kontseptsiyasi, Blumerning keyingi ilmiy qarashlariga chuqur ta'sir ko'rsatgan. U Meadning ishlanmalari asosida sotsiologiyada yangi yo'nalish — ramziy interaksionizm (symbolic interactionism) nazariyasini shakllantirdi va bu atamani birinchi bo'lib ilm-fanga olib kirdi.

Blumer 1937-yilda ramziy interaksionizm asoslarini tizimli ravishda bayon qilgan va bu yondashuvni sotsiologiyada mustahkamlashga katta hissa qo'shgan. Uning eng mashhur asarlaridan

biri — “Symbolic Interactionism: Perspective and Method” (1969) kitobidir. Bu asarda u ramziy interaksionizmning metodologik asoslarini chuqur tahlil qiladi.

Blumer ilmiy faoliyati davomida asosiy e’tiborni mikro sotsiologik tahlilga — ya’ni kundalik hayotdagi shaxslararo munosabatlar, muloqot jarayoni, ijtimoiy identitet va ma’no yaratish mexanizmlariga qaratdi. U odamlarni passiv emas, balki faol, ongli harakat qiluvchi, ramzlar orqali atrof-muhitni talqin qiluvchi mavjudot sifatida tasvirladi.

Blumer uzoq yillar davomida ilmiy faoliyat olib bordi, talabalar tayyorladi va ramziy interaksionizmning rivojiga asos soldi. U 1987-yil 13-aprelda vafot etdi, ammo uning g’oyalari bugungi kunda ham sotsiologiyada dolzarbligicha qolmoqda

Ramziy interaksionizm — bu sotsiologik yondashuv bo’lib, odamlar o’zaro muloqot (interaksiya) orqali ramzlar (belgilar, so’zlar, imo-ishoralar) yordamida ma’no yaratadi va tushunadi, degan g’oyaga asoslanadi.

George Herbert Blumer (Mead g’oyalariga asoslangan).

Uch asosiy tamoyili:

1. Ma’no — odamlar narsalar va hodisalarga o’zlari bergan ma’noga qarab munosabatda bo’ladilar.

2. Interaksiya — bu ma’nolar odamlar bilan muloqotda shakllanadi.

3. Tafsiri (interpretatsiya) — odamlar har bir vaziyatni o’z tajribasi va anglashiga qarab talqin qiladi.

Asosiy g’oya:

Jamiyat va ijtimoiy hayot — bu odamlar orasidagi kundalik muloqot va undagi ramzlar orqali vujudga keladigan jarayon.

Til — eng asosiy ramzlar tizimi.

Kiyim, imo-ishoralar, mavqe belgisi — bular orqali odamlar o’zaro kimligini va munosabatini anglaydi.

Jamiyat va ijtimoiy hayot — bu odamlar orasidagi kundalik muloqot va

Shaxs va jamiyat munosabatini chuqur tushuntiradi:

1. Bu nazariya odamlarning kundalik muloqot orqali jamiyatni qanday shakllantirishini ochib beradi.

2. Identitet va o’zlikni tahlil qilishda muhim:

Inson o’zini va boshqalarni qanday anglashini, ijtimoiy rollarni qanday o’zlashtirishini tushuntiradi.

3. Til va ramzlarning rolini tushuntiradi:

Ijtimoiy muloqotda til, imo-ishora va boshqa belgilar qanday ma'no kasb etishini ochadi.

4. Sotsiologik tadqiqotlar uchun mos metodologiya beradi:

Etnografik, sifatli uslublarga asoslangan tadqiqotlarda (intervyu, kuzatuv) keng qo'llaniladi.

5. Zamonaviy masalalarni tahlil qilishga yordam beradi:

Gender, irq, ijtimoiy mavqe kabi mavzularda odamlarning qanday ma'no berishini tahlil qilishda foydali.

Ramziy interaksionizmga tanqidlar:

1. Makro tuzilmalarni e'tiborsiz qoldiradi:

Nazariya ijtimoiy sinf, siyosiy kuch, iqtisodiy tizim kabi yirik tuzilmalarni yetarli darajada tahlil qilmaydi.

2. Obyektivlik va umumlashmani cheklaydi:

Mikro darajadagi individual tajribalarga urg'u berishi sababli, umumiy ijtimoiy qonuniyatlarni chiqarish qiyin bo'ladi.

3. Empirik dalillarga asoslanmasligi:

Ba'zida tushunchalar ko'proq nazariy bo'lib, amaliy tajribalar bilan yetarli darajada isbotlanmagan bo'ladi.

4. Ijtimoiy o'zgarishlarni tushuntirishda zaif:

Jamiyatdagi yirik o'zgarishlar, inqiloblar yoki tizimli zo'ravonliklarni tahlil qilishda kuchsiz qoladi.

Xulosa.

George Herbert Blumer tomonidan ishlab chiqilgan ramziy interaksionizm nazariyasi inson va jamiyat o'rtasidagi murakkab munosabatlarni tushunishda muhim ahamiyatga ega. Bu yondashuv odamlarni faol, ongli va ma'no yaratuvchi mavjudot sifatida ko'rsatadi. Kundalik muloqot, ramzlar, til va ijtimoiy rollar orqali shaxsiy identitet va jamiyat shakllanadi. Garchi nazariya makro strukturalarni yetarlicha tahlil qilmasa-da, u ijtimoiy hayotning mikro darajasini chuqur anglashga, zamonaviy sotsiologik tadqiqotlarda real inson tajribalarini o'rganishga keng yo'l ochadi. Shu bois ramziy interaksionizm bugungi kunda ham dolzarb va foydali nazariy yondashuv bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. [13-15.pdf](#)
2. Blumer, H. (1969). Symbolic Interactionism: Perspective and Method. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

3. Назаров, К.Н. (2018). Социология: назарий ва амалий масалалар. Тошкент: «Фан ва технология».
4. Аминов, К. (2007). Символик интеракционизм: назария ва амалиёт. Тошкент: «Муаммо» нашриёти.
5. Gulnoz J. Sotsiologiya tarixi.–T.: Innovatsiya-Ziyo, 2020.–466 b.
6. Jiyanmuratova G. Sh. Huquq sotsiologiyasi: O'quv qo'llanma. – Toshkent: "Oltin qalam" nashriyoti, 2024. – 180 b. // https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdb0TmYAAAAAJ&sortby=pubdate&citation_for_view=fdb0TmYAAAAAJ:QD3KBmkZPeQC
7. Jiyanmuratova G. Sh. Zamonaviy sotsiologik nazariyalar va maktablar: Darslik. – Toshkent: "Oltin qalam" nashriyoti, 2024. – 340 b. // https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdb0TmYAAAAAJ&sortby=pubdate&citation_for_view=fdb0TmYAAAAAJ:48xauSegjOkC
8. Bekmurodov, M.B.; Raximova, N.X.; Jiyanmuratova, G.Sh.; Nurqulov, B.G'. Jamoatchilik fikri sotsiologiyasi: O'quv qo'llanma. – Toshkent, 2025. – 160 b. // https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdb0TmYAAAAAJ&sortby=pubdate&citation_for_view=fdb0TmYAAAAAJ:48xauSegjOkC
9. Sh J. G. Gofurov O. Ul. Mehnat bozori. Bandlik va ishsizlik muammolari. Risola.–Toshkent: O 'zMU, 2023.–117 b.
10. Gulnoz J., Bunyod N. YOSHLAR IJTIMOIIY-SIYOSIIY FAOLLIGINI OSHIRISH–USTUVOR VAZIFA //ZAMONAVIIY DUNYONING IJTIMOIIY MANZARASI VA JAMIYAT TUZILMALARI TRANSFORMATSIYASI. – 2024. – T. 1. – №. 1.
11. Sherbutayevna J. G. et al. YOSHLAR HUQUQIIY MADANIYATINI YUKSALTIRISH–DAVLAT SIYOSATINING USTUVOR VAZIFASI //ZAMONAVIIY DUNYONING IJTIMOIIY MANZARASI VA JAMIYAT TUZILMALARI TRANSFORMATSIYASI. – 2024. – T. 1. – №. 1.
12. Джиянмуратова Г. YOSHLARNING SIYOSIIY INSTITUTLARGA NISBATAN ISHONCHI MUAMMOSI: NAZARIY ASOSLAR //ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ. – 2024. – №. SI-1.
13. Sherbutayevna J. G. et al. ABSENTEIZM IJTIMOIIY HODISA SIFATIDA //Tafakkur manzili. – 2023. – T. 2. – C. 4-10.

14. Жиянмуратова Г. Ш. Ёш сайловчи электорал хулқ-атвориға таъсир кўрсатувчи омиллар/ЎЗМУ хабарлари.—Тошкент, 2022. — № 1/11/1.—Б. 86-89./<https://scholar.google.com/citations>.
15. Джиянмуратова Г. Ш. ELEKTORAL XULQ-ATVORGA RATSIONAL-INSTRUMENTAL YONDASHUVNING PAYDO BO 'LISHI VA RIVOJLANISHI TARIXI //ЖУРНАЛ СОЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ. — 2022. — Т. 5. — №. 3. // https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAAAAJ&cstart=20&pagesize=80&sortby=pubdate&citation_for_view=fdboTmYAAAAAJ:HtEfBTGE9r8C
16. Жиянмуратова Г. Ўзбекистон ёшларининг электорал маданияти. Монография.— Тошкент, 2021.—122 б.
17. Sh J. G. The Issue Of Youth Trust In Political Institutions In Sociology //Sotsiologiya va huquq/Sociology and law. — 2024. — Т. 2. — №. 3/1. — С. 1.
18. Jiyanmuratova G. S. ZAMONAVIY YOSHLARNING SIYOSIY INSTITUTLARGA ISHONCHI TADQIQOTLARI: XORIJ TAJRIBASI //Academic research in educational sciences. — 2024. — №. 3. — С. 190-197.